

V. Ośrodki politologiczne w Polsce i na Ukrainie

V. Політологічні осередки в Україні та Польщі

Олександр Токовенко

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ШКОЛА ПОЛІТОЛОГІЇ

Розвиток політичної науки у Придніпровському регіоні пов'язаний з демократизацією суспільно-політичних процесів на початку 90-х років ХХ століття. У цей період виникає гостра потреба у підготовці сучасних висококваліфікованих кадрів у сфері державного управління і суспільно-політичної діяльності. Кафедра політології Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара стала одним з перших у колишньому СРСР (1990 р.) центром підготовки фахівців за напрямом підготовки і спеціальністю «Політологія». Започаткування підготовки політологічних кадрів пов'язано з іменем доцента І. Бубиря, який доклав зусиль до оптимізації навчальних планів та системи підготовки фахівців-політологів у новітню добу.

Новий імпульс для розвитку наукового потенціалу Дніпропетровської політичної науки був наданий доктором філософських наук, професором О. Токовенком. Він є вихованцем філософського факультету Київського національного університету, академіком Української академії політичних наук, членом Президії Української асоціації політологів, завідувачем кафедри політології, деканом факультету суспільних наук і міжнародних відносин. Очоливши кафедру політології ДНУ у 1997 році, новий завідувач наполегливо працював над створенням умов для розвитку Дніпропетровської школи політології. На сучасному етапі на факультеті суспільних наук і міжнародних відносин навчається понад 200 студентів очної та заочної форм навчання. На кафедрі політології ефективно функціонують аспірантура і докторантура з політичних наук.

Провідним осередком політичної науки Придніпровського регіону стала спеціалізована вчена рада Д 051.08.01 із захисту кандидатських і докторських дисертацій, яка розпочала свою роботу з 2001 року. Перші дисертаційні праці з політичних наук Дніпропетровського регіону захищені у спеціалізованій вченій раді Дніпропетровського національного університету, яка об'єднала провідних вчених-політологів України (в тому числі Ф. Кирилюка, О. Чемшита, М. Іванова, Г. Щедрову, М. Примуша, І. Побочого), стала основою для плідної розробки теоретичних та прикладних проблем сучасної політичної науки.

У межах функціонування спеціалізованої вченої ради при Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара було захищено більше 60-ти кандидатських і 7 докторських дисертацій з політичних наук. Тематика наукових досліджень постійно розширюється. Дисертаційні праці охоплюють предметне поле сучасної політичної теорії та функціонування політичної системи (політичні партії, громадські організації і рухи, політичне управління державою).

Напрямок політичної епістемології як розробки наявного стану та структури політичного пізнання також започаткував О. Токовенко. Ним були закладені перспективні теоретико-методологічні засади дослідження сучасного політичного знання. Діяльність дніпропетровських науковців спрямована на розкриття основних засад сучасної дослідної діяльності та демаркацію між науковим, буденним і прикладним політичним знанням. У цьому контексті розробка політико-теоретичних та політико-філософських підходів до тлумачення сучасного політичного знання здійснюється у роботах О. Алексеєва (галузь політичної герменевтики) та Г. Щолокової (галузь інтерсуб'єктивного політичного знання).

Значні здобутки у науковій та навчально-методичній діяльності має доктор політичних наук, професор В. Кривошеїн, який розробив проблематику системології політичного сприйняття, а також започаткував новітній напрям у сучасній політичній науці України – дослідження політичних ризиків. В. Кривошеїн є автором понад 200 наукових праць, з яких 4 монографії, 2 навчальних посібники з грифом МОН України. Його аспіранти та здобувачі захистили 4 кандидатські дисертації.

Потужний напрямок у межах дніпропетровської школи політології очолив доктор політичних наук, професор М. Шепелєв, який розробив концепцію мегатенденції глобального управління в сучасному світі. Такі аспіранти М. Шепелєва, як О. Осельська, В. Полянська, Т. Семеночок, В. Пермінов реалізували сучасні методологічні підходи у дослідженнях політичного порядку, політичної символіки, геополітики та глобалізаційних процесів. Індигенізаційне підґрунтя сучасної світової політики знайшло відображення у дисертаційній праці А. Перфільєвої. Зусиллями М. Шепелєва як завідувача кафедри міжнародних відносин ДНУ була заснована спеціалізована вчена рада із захисту дисертаційних робіт в галузі геополітики та політичних проблем глобального розвитку. У 2013 році він став лауреатом Державної премії України у номінації «Наукові досягнення в галузі освіти».

Теоретичним проблемам політичної науки присвячені праці доктора політичних наук, доцента О. Третяка. Він працював над проблемами раціоналізації політичної аргументації та побудови концепції публічної сфери політики в сучасному демократичному суспільстві. Ним видано понад 50 наукових та навчально-методичних праць, серед яких монографія і підручник з грифом МОН України. За підсумками 2012 року О. Третяк був визнаний кращим молодим вченим Дніпропетровської області.

Також одним із вагомих напрямків наукової роботи є встановлення взаємодії сучасної політики і соціального середовища, а також політичних засобів вирішення соціальних конфліктів. Значний внесок у розробку взаємодії сучасних профспілок та політичної системи, політичних аспектів соціального партнерства зробили доктор політичних наук, професор О. Тупиця та його аспіранти – А. Шуліка та М. Міхейченко. Під керівництвом О. Тупиці захищено 3 дисертації з політичних наук.

Великий внесок у розвиток політичної науки Дніпропетровського регіону зробив доктор політичних наук, професор І. Побочий. Ним реалізовано дослідження політичного популізму в умовах утвердження державності сучасної України. Багато років І. Побочий очолює викладання політології у Національній металургійній академії України.

Вагомим напрямком дослідної активності дніпропетровської школи політології є вивчення процесів політичної комунікації та політичних технологій. Цим процесам присвячені праці доктора політичних наук В. Сергєєва (проблеми політичних партій-проектів та мережної структури сучасної політичної діяльності), кандидата філософських наук С. Ставченка (проблеми врегулювання політичних криз).

Істотних результатів дніпропетровська школа політології досягла у вивченні процесів розвитку громадянського суспільства в сучасній Україні та за її межами. Цей напрям на кафедрі політології очолює випускник університету, докторант кафедри політології В. Пашенко.

Значні зусилля дніпропетровська політологічна спільнота спрямовує на функціонування мережі періодичних видань, у яких публікуються результати дисертаційних досліджень. На базі кафедри політології та факультету суспільних наук і міжнародних відносин здійснюється наукове редагування політологічної серії «Вісника Дніпропетровського університету», а також фахового журналу «Філософія і політологія у контексті сучасної культури». У цих виданнях із 1993 року виходить понад 160 наукових статей щороку. За період з 2011 по 2013 рік за участі кафедри політології було проведено понад 20 наукових і науково-практичних конференцій із проблем політичної науки та загальних тенденцій розвитку соціально-гуманітарного знання.

Динамічно розвивається міжнародна співпраця кафедри політології. За період з 2007 до 2012 року в заходах на виконання договору про співпрацю між ДНУ та Варшавським

університетом взяли участь понад 300 студентів і викладачів з України та понад 50 студентів і викладачів з Польщі. Під час чотирьох зустрічей на наукових конференціях студенти та викладачі кафедри політології та Інституту політичних наук Варшавського університету мали можливість для обміну науковою інформацією, удосконалення методів студентських досліджень, обговорення системи підготовки політологів двох країн, неформального спілкування. Науковці кафедри, зокрема Ю. Герман, підтримують контакти з вченими Польщі, Швеції, Грузії, Росії, США. Кафедрою ведеться викладання англійської мови та дисциплін в рамках магістерської програми «Європейська та міжнародна політика та управління кризами».

У 2013 році Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара відвідав відомий польський політолог та державний діяч, ректор Європейської вищої школи права та управління, професор Варшавського університету Єжи Йозеф Вятр, який став почесним доктором ДНУ.